

Sledování ptačí migrace na Červenohorském sedle v letech 2017–2022 s poznámkami k výskytu některých druhů

Autumn bird migration over the Červenohorské sedlo mountain pass in 2017–2022 with remarks to some species

Martin Vavřík¹, Anna Lučanová², Radek K. Lučan²

¹ Sobotín 54, 788 16; vavrik.martin@seznam.cz

² Katedra zoologie, PříF UK, Viničná 7, 12844, Praha; rlucan@centrum.cz, anna.koukolikova@gmail.com

Vavřík M., Lučanová A. & Lučan R. K. 2021/2022: Sledování ptačí migrace na Červenohorském sedle v letech 2017–2022 s poznámkami k výskytu některých druhů. / *Autumn bird migration over the Červenohorské sedlo mountain pass in 2017–2022 with remarks to some species*. Zprávy MOS 79/80: 4–26

Příspěvek shrnuje další údaje týkající se fenologie a relativní početnosti protahujících ptáků na Červenohorském sedle v Jeseníkách z období 2017–2022. Až na výjimky byla použita stejná metodika denních a nočních odchytů společně s vizuálním sledováním tahu jako v předchozích letech. Celkem bylo odchyceno 62 351 ptáků 117 druhů, nejčastěji chytanými druhy byla červenka obecná (21527 ex.), sýkora koňadra (8647 ex.), králíček obecný (4941 ex.), pěvuška modrá (3819 ex.) a sýkora modřinka (2540 ex.). Byly zjištěny výrazné rozdíly jak mezi jednotlivými roky, tak i mezi denními a nočnímu odchty.

U některých druhů byl zjištěn výrazný nárůst počtu chycených jedinců: lelek lesní, linduška lesní a skřivan lesní, naopak u dalších druhů šlo o výrazný pokles početnosti: skřivan polní a křepelka polní. Mezi výjimečné druhy patří odchty budníčka tlustozobého (3. a 4. údaj pro Česko), rákosníka pokřovního a sedmihláška malého (u obou 4. údaj pro Česko) a strnada severního (7. údaj ro Česko). Mezi pozorováními vyniká luněč šedý (5. údaj pro Česko).

The paper summarizes data on autumn phenology and relative intensity of bird migration over the Červenohorské sedlo mountain pass (Jeseníky Mts., northern Moravia; Czechia) between 2017–2022. The methodology was the same as in previous period; e.g. combination of daytime and night mist netting and visual observations. In total, 62,351 individuals of 117 species were caught, the most numerous captured bird species were European Robin (21,527 ind.), Great Tit (8,647), Goldcrest (4,941), Dunnock (3,81) and Blue Tit (2,540). Marked differences has been found both between individual years and also day and night captures.

Some species show prominent decrease in numbers, particularly Skylark and Quail, while other species show clear increase numbers: European Nightjar, Woodlark and Tree Pipit. Very rare vagrants include Dusky Warbler (3rd and 4th records for Czechia), Radde's Warbler and Booted Warbler (both 4th records for Czechia) and Lapland Bunting (7th record for Czechia). The most interesting observation record was 5th Black-shouldered Kite for Czechia.

Key words: birds, autumn migration, Jeseníky Mts.

Úvod

Výzkum podzimního tahu ptáků s využitím pravidelných denních a nočních odchytů začal na Červenohorském sedle v Hrubém Jeseníku v roce 2010, již dříve byly publikovány výsledky odchytů v prvních letech akce (VAVŘÍK & ZIČHA 2011, 2013) a poté podrobná analýza podzimního tahu doplněná o výsledky odchytů do roku 2016 (VAVŘÍK ET AL. 2016). Dílčí výsledky vybraných aspektů ptačí

migrace získané v průběhu projektu, jakož i historie odchytů ptáků na našich horách s využitím obdobné metodiky byly zpracovány či průběžně popularizovány (KOUKOLÍKOVÁ 2017, LUČAN ET AL. 2019, GRIM 2021). Pravidelné odchty pokračovaly i v následujících letech, jejich sumární průběžné výsledky shrnujeme v tomto článku.

Obr. 1 / Fig. 1: Instalace umělého porostu vánočních stromků začátkem sezóny 2019. / *The setting of the artificial Christmas tree line at the beginning of the 2019 season.* Foto: M. Vavřík.

ZMĚNY V OBLASTI ODCHYTOVÝCH STANOVIŠŤ

Podrobnou charakteristiku lokality najdete v dřívější publikaci (VAVŘÍK ET AL. 2016), od té doby však došlo na lokalitě k několika významným změnám. Především byly v listopadu 2017 v rámci rozšiřování lyžařského areálu vykáceny všechny porosty stromů a keřů mezi odchytoým stanovištěm a silnicí přes Červenohorské sedlo. V roce 2018 byla terénní vlna v místě původního porostu smrků při okraji sjezdovky zarovnána a vznikla tak větší otevřená plocha bez zapojeného porostu rostlin, s různě velkými plochami obnažené půdy a kamenitého podkladu. V dolní části sjezdovky před heliportem došlo k menším terénním úpravám a vybudování budovy využívané v zimě k občerstvení. V listopadu 2018 došlo k demolici dřevěné chatky (obslužná bouda dolní stanice vleku) využívané do té doby jako zázemí při odchycích a následnému srovnání terénní vlny, na které byla umístěna. Jako nové zázemí byla v srpnu 2018 jen o několik metrů od původní vlekař-

ské boudy instalována na okraji sjezdovky a lesního porostu unimo buňka, která byla obložena dřevem a opatřena nátěrem v přírodních barvách. Zázemí odchytů doplňuje maringotka umístěná v těsné blízkosti.

Druhou významnou změnou v oblasti odchyto- vých stanovišť byl postupný růst a zapojování všech zbylých porostů v okolí sjezdovky, které vedly ke změně tahového chování některých druhů ptáků na lokalitě. Proto došlo po dohodě s majiteli ke snížení a prořezání některých ploch, a to především na dolním okraji sjezdovky u turistické cesty na Praděd a na jihozápadním („horním“) okraji sjezdovky v prostoru za světlem (viz také Metodika).

METODIKA

V roce 2017 probíhaly odchyty podle dříve publikované metodiky (VAVŘÍK ET AL. 2016), v následující sezóně bylo ovšem nutné reagovat na změnu stanoviště, při kterém jsme přišli o tři linie umístěné v porostu na sjezdovce. Rovněž zapojení porostů pod

Obr. 2 / Fig. 2: Letecký pohled na odchyťové stanoviště s vyznačením umístění sítí. / *An aerial view of the study plot with marked positions of nets.* Foto: T. Pospíšil.

turistickou cestou vedlo k tomu, že ptáci se do sítí umístěných dále od sjezdovky uvnitř smrčiny chytali jen minimálně, podle pozorování tudy jednotlivé druhy buď přestaly protahovat nebo ptáci přelétali nad vršky smrčků a tím pádem vysoko nad sítěmi. Od sezóny 2018 byly tedy linie pod cestou redukovány na dvě 18metrové sítě u okraje sjezdovky, naproti tomu byla vytvořena kratší linie (12+10 m) v malém porostu v nejnižším místě sedla u heliportu. Na místě vykáceného lesíka na sjezdovce byl od roku 2018 vždy na začátku sezóny vytvořen pás nízkého „porostu“ umělých vánočních stromků, mezi které byla natažena linie pěti 12metrových sítí (Obr. 1).

Od roku 2018 tak bylo k odchytu pěvců využíváno standardně celkem 284 metrů sítí s malými oky, sestavu doplňovaly dvě sítě s velkými oky (60–70 mm) natažené napříč sjezdovkou pod turistickou cestou („slukovky“), tři 18metrové sítě se středními oky (22 mm), spojené do trojúhelníku a umístěné na otevřené ploše ve sjezdovce pod odchyťovými stanovišti („křepelčí čtverec“) a jedna 18metrová síť

(„sýcovka“) s oky 30 mm v rozvolněném porostu za sjezdovkou určená k odchytu sov a lelků pomocí hlasové reprodukce (Obr. 2).

Od roku 2021 pak došlo k další menší změně v metodice – začátek souvislých odchytů byl po pěti sezónách posunut zpět na polovinu srpna, s možností využití příležitostných dřívějších odchytů za vhodných podmínek (mlha, jižní vítr). Noční svícení bylo dále omezeno na noci se zataženou oblohou nebo mlhou a vhodným větrem, za nejistých podmínek bylo používáno časově omezené svícení za účelem posouzení přítomnosti protahujících ptáků. Mimo zmíněných změn probíhaly odchyty podle standardní metodiky popsané v souhrnné publikaci (VAVŘÍK et al. 2016).

Časový rozsah odchytů v jednotlivých letech, včetně počtu odchyťových dnů a nocí, je uveden v následující tabulce (Tab. 1). Mimo to byly prováděny zkušební odchyty ještě 16.–18. 11. 2020 (2 dny, 2 noci) a 16.–18. 11. 2021 (2 dny, 2 noci).

VÝSLEDKY

V letech 2017–2022 bylo na Červenohorském sedle odchyceno celkem 62 351 ptáků 117 druhů, od začátku akce v roce 2010 tak bylo kroužkováno celkově 142 114 ptáků 132 druhů. Nejčastěji chytanými druhy byla v letech 2017–2022 červinka obecná (21527 ex.), sýkora koňadra (8647 ex.), králíček obecný (4941 ex.), pěvuška modrá (3819 ex.) a sýkora modřinka (2540 ex.) (Tab. 2).

Celkové počty ptáků odchycené v jednotlivých letech jsou uvedeny v tabulce (Tab. 3). Rok 2017 byl celkově podprůměrný (82 % průměru let 2010–2022) s vyrovnaným zastoupením denních a nočních odchytů. Následoval velmi slabý rok 2018 (68 % průměru předchozích let) – denní odchity odpovídaly normě, výrazně slabší byly ale odchity noční (pouhých 39 % průměru předchozích let). Rok 2019 byl silně nadprůměrný (138 %), což pro změnu způsobily výrazně nadprůměrné odchity denní (173 %) a to především rekordně silný odchyt sýkor koňader (3356 ex.) a sýkor modřinek (777 ex.), noční odchity v tomto roce odpovídaly normě (101 %). Rok 2020 byl celkově průměrný (95 %) se slabými denními odchity (70 %) a silnými odchity nočními (121 %). Následoval další velmi podprůměrný rok 2021 (76 %) s velice slabými nočními odchity (46 %). Konečně rok 2022 byl opět mírně nadprůměrný (113 %) s vyrovnanými denními i nočními odchity.

V letech 2017–2022 bylo nově kroužkováno devět druhů – jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*), hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*), výr velký (*Bubo bubo*), žluna šedá (*Picus canus*), dřemlík tundrový (*Falco columbarius*), rákosník pokřovní (*Acrocephalus dumetorum*), lejsk bělokrký (*Ficedula albicollis*),

strnad severní (*Calcarius lapponicus*) a strnad luční (*Emberiza calandra*).

KOMENTÁŘE K VYBRANÝM DRUHŮM

V následujícím přehledu jsou zařazeny druhy, které byly na Červenohorském sedle odchyceny poprvé, druhy u kterých je celkový počet odchycených ptáků menší než 10 ex. a druhy, u nichž byl zaznamenán ve srovnání s předchozím obdobím nápadný tah, úbytek nebo neobvyklé výskyty.

Čírka obecná (*Anas crecca*). V roce 2021 byli odchyceni další dva ptáci, a to 24. 10. a 9. 11. (osmý a devátý odchyt pro sedlo). Čírky obecné protahují početně přes sedlo v noci především ve druhé polovině října a listopadu, výrazný tah byl zaznamenán 31. 10. 2022 (hejno asi 25 ex.), 3. 11. 2022 (desítky ptáků v několika hejnech) a 9. 11. 2021 (15 hejn, každé do 20 ex.).

Jeřábek lesní (*Tetrastes bonasia*). Nový druh odchytové akce. V dřívější době byl opakovaně pozorován v okolí odchytových stanovišť, 6. 10. 2019 byl jeden pták dokonce vyšlápnutý u sýcovky. Poprvé byl odchycen 23. 9. 2020.

Křepelka polní (*Coturnix coturnix*). Jedním z nápadných rozdílů oproti předchozím sezónám byl naprostý propad odchytů křepelky. Zatímco v letech 2010–2016 se křepelky chytaly početně, s maximem 30 ex. v noci 27. 8. 2012, od roku 2017 se nikdy nechytily více než 4 ex. za noc. Celkem bylo v letech 2010–2016 chyceno 717 ex., zatímco v letech 2017–2022 pouhých 135 ex. Nově byly zaznamenány další dva listopadové odchity (4. 11. 2020, 2. 11. 2021), které patří k vůbec nejpozdějším výskytům křepelky na našem území.

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*). Jeden z druhů, na které jsou odchity na sedle zaměřeny; reprodukce hlasu

Tab. 1 / Tab. 1. Souhrn počtu odchytových dní a nocí na Červenohorském sedle. / Overview of mist-netting effort and mist-netting periods at Červenohorské sedlo.

rok/year	2017	2018	2019	2020	2021	2022
začátek odchytů/first day of netting	29. 7.	31. 7.	30. 7.	31. 7.	13. 8.	12. 8.
konec odchytů/last day of netting	8. 11.	7. 11.	7. 11.	8. 11.	12. 11.	3. 11.
počet dnů/number of netting days	103	103	100	100	92	83
počet nocí/number of netting nights	102	100	100	100	92	84

Tab. 2 / Tab. 2. Celkové počty ptáků odchycených na Červenohorském sedle v letech 2017–2022. / *Total numbers of birds captured at Červenohorské sedlo in 2017–2022.*

Druh	species	2010–2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Celkem /Total
Kachna divoká	<i>Anas platyrhynchos</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Čírka obecná	<i>Anas crecca</i>	7	0	0	0	0	2	0	9
Jeřábek lesní	<i>Tetrastes bonasia</i>	0	0			1	0	0	1
Křepelka polní	<i>Coturnix coturnix</i>	717	30	11	35	34	9	16	852
Lelek lesní	<i>Caprimulgus europaeus</i>	113	67	23	22	24	16	39	304
Kukačka obecná	<i>Cuculus canorus</i>	3	0	0	0	0	0	0	3
Holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i>	3	0	0	0	0	0	0	3
Hrdlička divoká	<i>Streptopelia turtur</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Hrdlička zahradní	<i>Streptopelia decaocto</i>	0	0		1	0	0	2	3
Chrástal vodní	<i>Rallus aquaticus</i>	5	0	0	1	0	0	0	6
Chrástal polní	<i>Crex crex</i>	7	0	0	2	2	0	0	11
Chrástal kropenatý	<i>Porzana porzana</i>	5	1	0	1	0	0	0	7
Slípka zelenonohá	<i>Gallinula chloropus</i>	7	0	0	0	1	0	0	8
Chrástal malý	<i>Zapornia parva</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Sluka lesní	<i>Scolopax rusticola</i>	532	22	63	173	68	68	97	1023
Slučka malá	<i>Lymnocyrtus minimus</i>	5	0	1	2	0	2	3	13
Bekasina otavní	<i>Gallinago gallinago</i>	15	1	2	0	1	0	2	21
Pisík obecný	<i>Actitis hypoleucos</i>	8	1	1	0	0	1	0	11
Bukáček malý	<i>Ixobrychus minutus</i>	3	1	0	0	0	0	0	4
Volavka popelavá	<i>Ardea cinerea</i>	1	2	0	0	0	0	0	3
Krahujec obecný	<i>Accipiter nisus</i>	47	5	6	9	2	5	4	78
Jestřáb lesní	<i>Accipiter gentilis</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Moták pochop	<i>Circus aeruginosus</i>	2	0	0	0	0	0	0	2
Káně lesní	<i>Buteo buteo</i>	1	0	0	0	0	2	1	4
Sýc rousný	<i>Aegolius funereus</i>	96	15	3	31	23	51	10	229
Kulíšek nejmenší	<i>Glaucidium passerinum</i>	5	1	2	0	0	1	1	10
Kalous ušatý	<i>Asio otus</i>	214	21	6	13	15	21	18	308
Kalous pustovka	<i>Asio flammeus</i>	10	8	1	4	3	1	2	29
Výr velký	<i>Bubo bubo</i>	0	0	1	0	0	0	0	1
Puštík obecný	<i>Strix aluco</i>	10	2	0	2	0	1	1	16
Ledňáček říční	<i>Alcedo atthis</i>	3	1	0	1	1	0	0	6
Krutihlav obecný	<i>Jynx torquilla</i>	65	3	1	9	2	9	1	90

Druh	species	2010–2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Celkem /Total
Strakapoud malý	<i>Dryobates minor</i>	1	0	0	2	0	0	1	4
Strakapoud velký	<i>Dendrocopus major</i>	14	3	1	4	0	11	0	33
Datel černý	<i>Dryocopus martius</i>	7	2	0	0	2	3	1	15
Žluna šedá	<i>Picus canus</i>	0	1	0	0	0	0	0	1
Poštolka obecná	<i>Falco tinnunculus</i>	3	1	1	0	0	0	0	5
Dřemlík tundrový	<i>Falco columbarius</i>	0	0			1	0	1	2
Ťuhýk obecný	<i>Lanius collurio</i>	240	103	15	38	13	14	33	456
Ťuhýk šedý	<i>Lanius excubitor</i>	3	0	0	0	0	0	0	3
Žluva hajní	<i>Oriolus oriolus</i>	2	0	0	0	0	0	0	2
Sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i>	6	6	0	37	0	1	2	52
Ořešník kropaťatý	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	1	0	0	0	0	0	2	3
Krkavec velký	<i>Corvus corax</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Sýkora uhelníček	<i>Periparus ater</i>	1178	466	168	315	47	134	593	2901
Sýkora parukářka	<i>Lophophanes cristatus</i>	12	4	2	2	3	4	10	37
Sýkora babka	<i>Poecile palustris</i>	9	0	2	0	1	0	0	12
Sýkora lužní	<i>Poecile montanus</i>	20	12	2	0	1	0	1	36
Sýkora modřínka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1168	196	296	777	147	488	636	3708
Sýkora koňadra	<i>Parus major</i>	6684	696	1542	3356	181	1679	1193	15331
Skřivan lesní	<i>Lullula arborea</i>	12	7	4	22	23	13	22	103
Skřivan polní	<i>Alauda arvensis</i>	939	24	8	13	31	13	9	1037
Vlaštovka obecná	<i>Hirundo rustica</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Jiříčka obecná	<i>Delichon urbicum</i>	3	0	1	0	0	0	0	4
Mlynářík dlouhoocasý	<i>Aegithalos caudatus</i>	59	10	10	50	8	14	1	152
Budníček lesní	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	109	15	2	4	5	7	3	145
Budníček pruhohlavý	<i>Phylloscopus inornatus</i>	11	3	0	6	4	0	3	27
Budníček zlatohlavý	<i>Phylloscopus proregulus</i>	2	1	0	0	0	0	0	3
Budníček tlustozobý	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	1	0	0	0	1	0	1	3
Budníček temný	<i>Phylloscopus fuscatus</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Budníček větší	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1014	151	79	107	55	66	52	1525
Budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>	855	93	99	176	172	73	81	1549
Rákosník velký	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	20	8	2	1	0	0	2	33
Rákosník proužkovaný	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	992	194	61	67	35	62	54	1465
Rákosník pokřovní	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	0	0		1	0	0	0	1
Rákosník obecný	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	319	72	22	22	23	41	26	525

Druh	species	2010–2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Celkem /Total
Rákosník zpěvný	<i>Acrocephalus palustris</i>	498	88	78	39	18	18	12	751
Sedmhlásek malý	<i>Iduna caligata</i>	2	0	0	0	0	1	0	3
Sedmhlásek hajní	<i>Hippolais icterina</i>	112	10	4	4	7	2	3	142
Cvrčilka říční	<i>Locustella fluviatilis</i>	50	7	9	0	1	3	1	71
Cvrčilka slavíková	<i>Locustella luscinioides</i>	11	2	1	1	1	0	1	17
Cvrčilka zelená	<i>Locustella naevia</i>	745	191	98	125	68	84	63	1374
Pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>	1747	316	165	351	218	206	188	3191
Pěnice slavíková	<i>Sylvia borin</i>	1517	274	87	117	110	123	144	2372
Pěnice vlašská	<i>Curruca nisoria</i>	5	0	0	0	0	0	0	5
Pěnice pokřovní	<i>Curruca curruca</i>	146	19	7	23	16	9	15	235
Pěnice hnědokřídla	<i>Curruca communis</i>	352	94	43	80	64	27	25	685
Králíček ohnivý	<i>Regulus ignicapilla</i>	534	182	125	158	109	66	102	1276
Králíček obecný	<i>Regulus regulus</i>	7502	960	471	684	1098	445	1283	12443
Střízlík obecný	<i>Troglodytes troglodytes</i>	1114	173	138	177	319	173	315	2409
Brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>	12	6	1	9	0	2	1	31
Šoupálek dlouhoprstý	<i>Certhia familiaris</i>	94	21	9	34	5	2	6	171
Špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i>	773	15	10	21	39	20	20	898
Drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i>	1972	176	163	195	240	92	204	3042
Drozd brávník	<i>Turdus viscivorus</i>	4	1	1	3	1	1	0	11
Drozd cvrčala	<i>Turdus iliacus</i>	87	21	9	10	7	7	6	147
Kos černý	<i>Turdus merula</i>	1143	144	109	87	110	113	118	1824
Drozd kvičala	<i>Turdus pilaris</i>	106	5	2	4	12	3	2	134
Kos horský	<i>Turdus torquatus</i>	7	0	0	1	0	0	1	9
Lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>	117	8	3	2	8	2	8	148
Červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i>	32284	1979	2157	4962	5280	1898	5251	53811
Slavík modráček	<i>Luscinia svecica</i>	52	6	5	1	4	4	2	74
Slavík tmavý	<i>Luscinia luscinia</i>	97	13	8	8	4	2	5	137
Slavík obecný	<i>Luscinia megarhynchos</i>	33	17	11	9	4	7	0	81
Lejsek malý	<i>Ficedula parva</i>	5	1	1	2	1	0	0	10
Lejsek černohlavý	<i>Ficedula hypoleuca</i>	3571	886	98	101	287	438	76	5457
Lejsek bělokrký	<i>Ficedula albicollis</i>	0	1	0	2	1	0	0	4
Rehek domácí	<i>Phoenicurus ochruros</i>	788	60	67	131	131	52	58	1287
Rehek zahradní	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1048	100	51	106	95	60	106	1566
Bramborníček hnědý	<i>Saxicola rubetra</i>	109	24	8	16	12	8	6	183

Druh	species	2010–2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Celkem /Total
Bramboraček černohlavý	<i>Saxicola rubicola</i>	55	2	0	3	12	1	5	78
Bělořit šedý	<i>Oenanthe oenanthe</i>	161	14	8	6	8	1	8	206
Vrabec polní	<i>Passer montanus</i>	4	0	1	4	0	0	0	9
Vrabec domácí	<i>Passer domesticus</i>	2	0	0	0	0	1	0	3
Pěvuška horská	<i>Prunella montanella</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Pěvuška modrá	<i>Prunella modularis</i>	4079	506	541	696	570	646	860	7898
Konipas luční	<i>Motacilla flava</i>	9	2	0	0	0	1	1	13
Konipas horský	<i>Motacilla cinerea</i>	5	0	0	0	3	0	1	9
Konipas bílý	<i>Motacilla alba</i>	15	3	3	12	3	2	2	40
Linduška luční	<i>Anthus pratensis</i>	286	20	3	144	48	66	78	645
Linduška lesní	<i>Anthus trivialis</i>	605	42	67	304	149	122	87	1376
Linduška rudokrká	<i>Anthus cervinus</i>	2	0	0	4	0	0	1	7
Linduška horská	<i>Anthus spinoletta</i>	2	0	0	0	1	0	0	3
Pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i>	926	52	209	605	71	257	123	2243
Pěnkava jikavec	<i>Fringilla montifringilla</i>	380	16	66	194	36	245	67	1004
Dlask tlustozobý	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	64	8	1	12	2	9	2	98
Hýl obecný	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	373	54	45	74	27	51	24	648
Hýl rudý	<i>Carpodacus erythrinus</i>	4	0	0	1	0	1	0	6
Zvonek zelený	<i>Chloris chloris</i>	56	2	1	11	1	2	2	75
Konopka obecná	<i>Linaria cannabina</i>	10	3	1	10	1	1	1	27
Čečetka zimní	<i>Acanthis flammea</i>	10	28	1	0	14	1	0	54
Čečetka tmavá	<i>Acanthis cabaret</i>	12	22	2	1	12	2	0	51
Křivka obecná	<i>Loxia curvirostra</i>	8	1	2	2	12	0	3	28
Stehlík obecný	<i>Carduelis carduelis</i>	83	5	2	22	8	18	9	147
Zvonohlík zahradní	<i>Serinus serinus</i>	39	3	9	20	6	16	5	98
Čížek lesní	<i>Spinus spinus</i>	221	53	66	55	144	120	64	723
Strnad severní	<i>Calcarius lapponicus</i>	0	0			1	0	0	1
Strnad luční	<i>Emberiza calandra</i>	0	0		2	0	0	0	2
Strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>	55	12	9	53	37	28	18	212
Strnad bělohlavý	<i>Emberiza leucocephalus</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
Strnan zahradní	<i>Emberiza hortulana</i>	9	1	0	0	1	1	1	13
Strnad rákosní	<i>Emberiza schoeniclus</i>	74	7	12	33	12	15	9	162
Celkem/Total		79763	8905	7426	15037	10379	8287	12317	142114

Tab. 3 / Tab. 3. Srovnání celkového počtu odchycených ptáků na Červenohorském sedle v jednotlivých letech. / *The comparison of numbers of ringed birds at Červenohorské sedlo by year.*

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
celkem ptáků/total number of specimens	8905	7426	15037	10379	8287	12317
z toho ve dne/specimens during day	4717	5344	9578	3845	5798	5925
z toho v noci/specimens during nights	4188	2082	5459	6534	2489	6392
celkem druhů/total number of species	91	82	88	86	82	86
z toho ve dne/species during days	74	68	74	67	81	67
z toho v noci/species during nights	63	52	63	60	54	56

byla po dobu potenciálního tahu lelků (srpen až polovina října) pravidelně, s výjimkou deštivých a větrných nocí, přehrávána celou noc u sítí určených původně k odchytu křepelek a také u sítí na sýce. V letech 2017–2022 bylo odchyceno dalších 191 ex., celkem bylo na sedle kroužkováno už 304 ex. Výrazně vyšší počet odchytů pomohl lépe ilustrovat průběh tahu lelků přes hřebcení Jeseníků (Obr. 3). První ptáci se objevují v polovině srpna (ojediněle už začátkem měsíce), tah vrcholí začátkem září a pak pokračuje do začátku října; v polovině října už jsou lelci zjišťováni jen ojediněle, poslední pták byl pozorován 18. 10. 2020, ještě později byl odchycen 1 ex. v noci 19. 10. 2014.

Hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*). Poměrně překvapivý nový druh odchytů, který nebyl předtím na sedle vůbec pozorován, i když byl tah menších skupin ptáků zjištěn na sousedním sedle Ramzová (Vavřík). První hrdlička zahradní byla chycena podobně jako hrdličky divoké v noci, a to 14. 9. 2019, v noci byli odchyceni i další dva ptáci (9. 10. 2022, 20. 10. 2022).

Chrástal vodní (*Rallus aquaticus*). Šestý pták pro sedlo byl odchycen během silné tahové noci 4. 10. 2019. V říjnu byli chyceni čtyři z pěti dříve kroužkovaných ptáků.

Chrástal polní (*Crex crex*). Další čtyři odchty (25. 8. 2019 – 1 ex. v noci, 26. 8. 2019 – 1 ex. ve dne, 22. 8. 2020 – 2 ex. v noci) doplnily obraz o průběhu tahu. Z celkem 11 ex. bylo deset chyceno mezi 16. 8. a 7. 9., jediný pozdější pták byl evidentně ve špatné kondici. Kromě toho vyskočil další pták ze sítě v noci 9. 8. 2017.

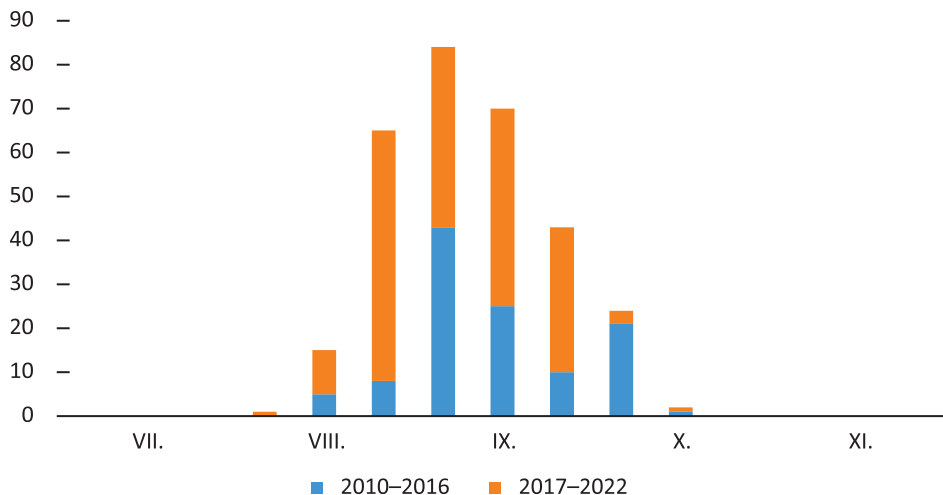
Chrástal kropenatý (*Porzana porzana*). V předchozích letech bylo chyceno pět jedinců, z toho dva v srpnu a tři v polovině října. Další ptáci byli kroužkováni 21. 9. 2017 a 19. 10. 2019.

Slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*). V letech 2017–2022 byl chycen jediný pták, a to v noci 29. 10. 2020. Jedná se o osmý odchyt na sedle.

Sluka lesní (*Scolopax rusticola*). Emblematický pták odchytů na sedle, jehož průběh tahu podrobně zpracovali LUČAN ET AL. (2016). V letech 2017–2022 bylo odchyceno dalších 491 sluk, celkově tak bylo na sedle kroužkováno už 1023 těchto ptáků. Rekordní tah byl zaznamenán v roce 2019, kdy bylo kroužkováno celkem 173 ex. Obzvláště silný tah probíhal v tomto roce během pěti nocí 16.–20. 10., kdy bylo odchyceno 127 ex., včetně rekordních 38 ex. v noci 19. 10. Zajímavé při těchto nejpočetnějších odchtech bylo to, že během všech těchto nocí nebyla mlha a byla dobrá viditelnost. Počet skutečně protahujících ptáků tak musel být opravdu nárazově velmi vysoký.

Slučka malá (*Lymnocyrtus minimus*). V letech 2017–2022 bylo odchyceno dalších 8 sluček, celkem tak bylo na sedle kroužkováno už 13 ex. Podobně jako v předchozích letech se slučky chytaly většinou od poloviny října do začátku listopadu, zaznamenali jsme také časnější odchyt 9. 10. 2022 a pozdější odchyt 9. 11. 2021. Další ptáci byli kroužkováni 17. 10. 2018, 14. 10. 2019, 25. 10. 2019, 24. 10. 2021, 18. 10. 2022 a 20. 10. 2022.

Bukáček malý (*Ixobrychus minutus*). Čtvrtý bukáček na sedle byl chycen v noci 20. 9. 2017. Tah bukáčků

Obr. 3 / Fig. 3: Odchyty lelka lesního (*Caprimulgus europaeus*) v jednotlivých dekadách v letech 2010–2016 (modře) a 2017–2022 (červeně). / The numbers of ringed European Nightjars (*Caprimulgus europaeus*) by decades in 2010–2016 (blue) and 2017–2022 (red).

byl zaznamenán také v noci 2. 9. 2017, kdy prolétlo v mlze nad světlem několik ozývajících se ptáků, další ptáci byli zjištěni v nocích 6. 10. 2019 (min. 2 ex.) a 7. 10. 2020. V noci 28. 8. 2022 se ve vzduchu u světla objevili tři ptáci, kteří se opakovaně ozývali a zdrželi se asi pět minut.

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*). Po překvapivém odchytu v říjnu 2010 byly další dvě volavky kroužkovány krátce po sobě na podzim 2017, a to v noci 16. a 18. 10., obě byly odchyceny do sítí na sluky.

Káně lesní (*Buteo buteo*). Tento běžně protahující druh byl přes veškerou snahu (mimo jiné opakované využití atrapy výra) odchycen v předchozím období pouze jednou. V letech 2017–2022 se podařilo kroužkovat další 3 ex., a to nejprve 3. a 5. 11. 2021 a poté 12. 9. 2022. Z četných zkušeností vyplývá, že dravci přeletující přes Červenohorské sedlo atrapy výra vesměs ignorují.

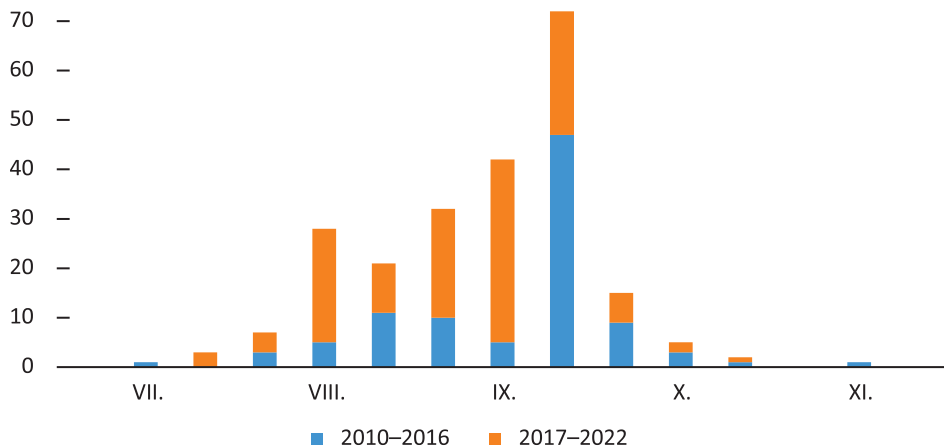
Sýc rousný (*Aegolius funereus*). Další z druhů, na které jsou odchyty na sedle zaměřeny. Nad jihozápadním okrajem sjezdovky je ve smřčích stabilně umístěna jedna síť určená pro odchyt tohoto druhu, u které je za vhodných podmínek celonočně přehráván mix hlasů od poloviny srpna do konce října. V letech 2017–2022 tak bylo kroužkováno dalších 133 ex. Analýza všech 229 odchytů ukazuje, že se

nejprve chytají v srpnu pravděpodobně místní ptáci, výrazný pohyb pak probíhá od začátku do konce září, s vrcholem ve druhé polovině měsíce. Od října se pak sýci chytají už jen ojediněle (Obr. 4).

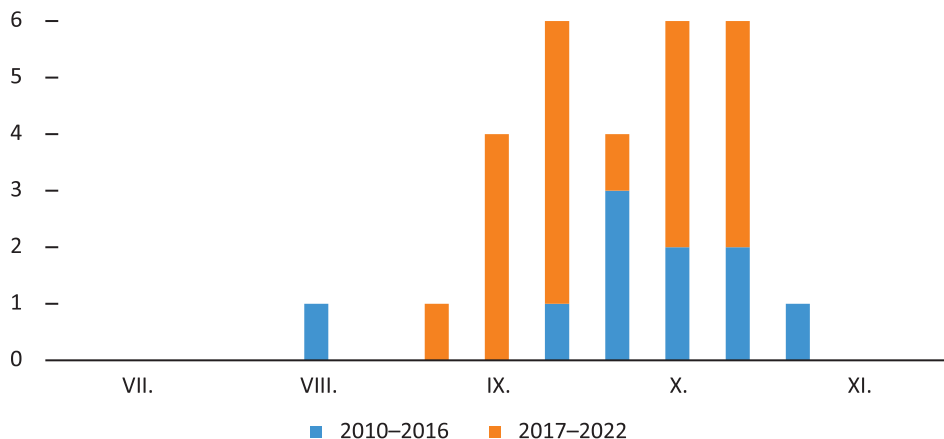
Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*). V letech 2017–2022 bylo chyceno dalších 5 ex. (8. 8. 2017, 22. 8. 2018, 5. 10. 2018, 4. 9. 2021 a 16. 9. 2022). Ve všech případech se pravděpodobně jedná o místní ptáky. Opakované použití hlasové reprodukce nepřineslo zlepšení odchytových výsledků, většina odchycených ptáků byla odchycena do sítí v okolí světla v otevřeném prostoru, zřejmě při jeho přeletu či v reakci na reprodukci hlasů pěvců.

Kalous ušatý (*Asio otus*). Kalousi se na sedle nadále chytají pravidelně, ale celkové odchyty odpovídají zhruba polovině počtů z let 2012–2015, kdy se chytalo každoročně 40–45 ex. Od roku 2016 se nikdy nechytalo více než 21 ex. (2017, 2021), v roce 2018 bylo chyceno dokonce pouhých 6 ex. V letech 2017–2022 tak bylo celkem kroužkováno 94 kalousů, zatímco v předchozím období 2010–2016 to bylo celkem 214 ex.

Kalous pustovka (*Asio flammeus*). V letech 2017–2022 bylo odchyceno dalších 19 pustovek (celkem tak 29 ex.), včetně osmi ptáků v roce 2017. Větší počet kroužkovaných ptáků umožnil lépe ilustrovat

Obr. 4 / Fig. 4: Odchyty sýce rousného (*Aegolius funereus*) v jednotlivých dekadách. Vysvětlivky viz obr. 3.
/ The numbers of ringed Boreal Owls (*Aegolius funereus*) by decades. See notes in Fig. 3.

Obr. 5 / Fig. 5: Odchyty kalouse pustovky (*Asio flammeus*) v jednotlivých dekadách. Vysvětlivky viz obr. 3.
/ The numbers of ringed Short-eared Owls (*Asio flammeus*) by decades. See notes in Fig. 3.

průběh tahu tohoto druhu (Obr. 5). Mimo ojedinělého srpnového záznamu se první ptáci objevují začátkem září, hlavní tah pak probíhá od konce září do konce října, poslední pták byl kroužkovan 4. 11. 2011.

Výr velký (*Bubo bubo*). Nový druh odchyť. V oblasti sedla byl poprvé zjištěn v roce 2012, kdy se dokonce chytil do čtverce na křepelky, ale ze sítě

vyskočil. Odchyťit se jej podařilo v noci 5. 9. 2018. Výr se poté v okolí sedla ozýval také na podzim v letech 2020 a 2021.

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*). V letech 2017–2022 byli chyceni další tři ptáci: 10. 9. 2017 ve dne, 19. 10. 2019 ve dne a 12. 9. 2020 v noci. Předchozí čtyři ptáci byli chyceni všichni v noci.

Obr. 6 / Fig. 6: Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*), odchycený 27. 9. 2022. / Merlin (*Falco columbarius*), caught on 27th Sep 2022. Foto: R. Lučan.

Strakapoud malý (*Dryobates minor*). V předchozích letech byl odchycen jen v srpnu 2015, v letech 2017–2022 byli kroužkováni tři ptáci: 25. 8. 2019, 11. 9. 2019 a 13. 8. 2022. Další pták byl pozorován na tahu 16. 10. 2018.

Žluna šedá (*Picus canus*). Nový druh odchyťů. Jediný pták, zjištěný od roku 2010, byl odchycen 9. 8. 2017.

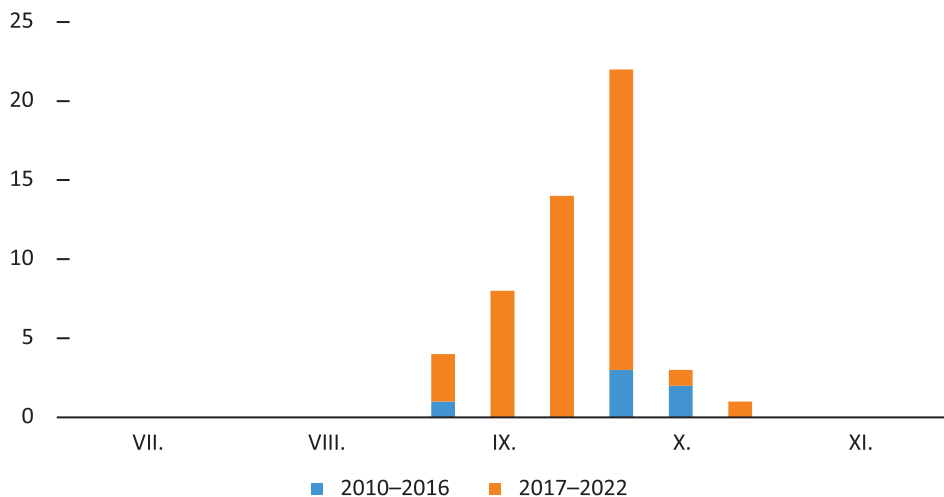
Poštolka obecná (*Falco tinnunculus*). Čtvrtý pták byl chycen 9. 9. 2017 a pátý 30. 8. 2018. Také první tři ptáci byli odchyceni koncem srpna a v září. Všichni ptáci byli odchyceni na atrapu výra.

Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*). Nový druh odchyťů. Od konce září jsou převážně jednotliví ptáci pozorováni pravidelně na tahu, prvního se podařilo odchytit až 21. 10. 2020, druhý pták byl chycen 27. 9. 2022 (Obr. 6).

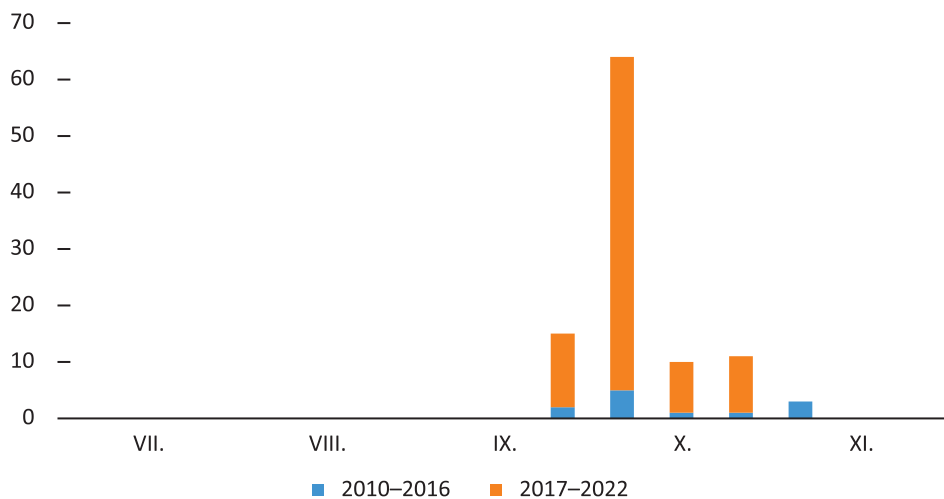
Ťuhýk obecný (*Lanius collurio*). V minulosti byl zaznamenán výjimečně pozdní tah ťuhýků ještě koncem října 2014, kdy byly 1.–4. 10. kroužkovány 4 ex. Osamělý ťuhýk byl pak nově kroužkován 1. 10. 2019 dopoledne.

Sojka obecná (*Garrulus glandarius*). V roce 2019 byl po dlouhé době zaznamenán velmi silný tah sojek přes sedlo. První ptáci se objevili na přelomu srpna a září, v polovině září tah výrazně zesílil (13. 9. – 25 ex., 17. 9. – 74 ex.), vrcholil pak na přelomu září a října (29. 9. – desítky ex., 4. 10. – 100 ex.). Poté už proletovali jen jednotliví ptáci. Výrazný pohyb sojek v tomto roce dosáhl nejméně jižního předhůří Alp (C. FIORINI in litt.). Během podzimu 2019 bylo odchyceno celkem 37 ex., pro srovnání ve zbývajících letech akce celkově jen 15 ex. (Obr. 7). Poslední takto výrazný pohyb sojek přes sedlo byl zaznamenán v roce 2008 (VAVŘÍK ET AL. 2016).

Ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*). Po prvním odchytu v září 2013, který se pravděpodobně týkal protahujícího ptáka, byli další dva ořešníci kroužkováni 26. 10. 2022. Vzhledem k pozdnímu datu a absenci ořešníků v okolí stanice v daném roce se s největší pravděpodobností jednalo také o ptáky na tahu. Podobně jednotliví ořešníci doprovázeli výrazný pohyb sojek v roce 2019, včetně 6 ex. pozorovaných 17. 9.

Obr. 7 / Fig. 7: Odchyty sojky obecné (*Garrulus glandarius*) v jednotlivých dekáдах. Vysvětlivky viz obr. 3. / *The numbers of ringed Eurasian Jays (Garrulus glandarius) by decades. See notes in Fig. 3.*

Obr. 8 / Fig. 8: Odchyty skřivana lesního (*Lullula arborea*) v jednotlivých dekáдах. Vysvětlivky viz obr. 3. / *The numbers of ringed Woodlarks (Lullula arborea) by decades. See notes in Fig. 3.*

Skřivan lesní (*Lullula arborea*). Díky využití reprodukce hlasu i v průběhu dne (rozdíl proti skřivanu polnímu, který se chytá pouze v noci), na kterou skřivani lesní výrazně reagovali, se podařilo výrazně zvýšit počty kroužkovaných ptáků. Zatímco v letech 2010–2016 bylo odchyceno celkově jen 12 ex., v letech 2017–2022 to bylo celkem 91 ex. Díky tomu se poda-

řilo lépe zachytit průběh tahu tohoto druhu (Obr. 8). První ptáci se objevují koncem září, intenzivní tah pak probíhá začátkem října, jednotliví ptáci proletují ještě do začátku listopadu. Nejsilnější tah byl zaznamenán 4. 10. 2019, kdy se podařilo kroužkovat 10 ex.

Skřivan polní (*Alauda arvensis*). Po roce 2016 došlo k naprostému propadu počtu kroužkovaných ptáků;

Obr. 9 / Fig. 9: Odchyty budníčka pruhohlavého (*Phylloscopus inornatus*) v jednotlivých dekadách. Vysvětlivky viz obr. 3. / The numbers of ringed Yellow-browed Warblers (*Phylloscopus inornatus*) by decades. See notes in Fig. 3.

zatímco v letech 2010–2016 bylo odchyceno 939 ex., v letech 2017–2022 to bylo pouhých 98 ex.! Na tento propad nemá jistě výrazný vliv změna metodiky, neboť noční hlasová reprodukce tohoto druhu probíhá od druhé poloviny září a po celý říjen, tedy v hlavním tahovém období. Nejvýraznější tah byl pozorován v noci 9. 10. 2020, kdy s červenkami protáhly stovky skřivanů, odchytit se podařilo šestnáct z nich.

Jiříčka obecná (*Delichon urbicum*). Čtvrtá jiříčka byla na sedle chycena večer 27. 8. 2018. Také předchozí tři ptáci byli chyceni v srpnu.

Sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*). V letech 2017–2022 bylo chyceno zhruba 2,5× více modřinek než v předchozích sedmi letech, a to především díky velmi silnému tahu a odchytu v letech 2019 (777 ex.), 2022 (636 ex.) a 2021 (488 ex.), které výrazně překonaly dosavadní nejsilnější odchyt v roce 2014 (346 ex.).

Budníček pruhohlavý (*Phylloscopus inornatus*). V letech 2017–2022 bylo chyceno dalších 16 ex., celkem tak bylo od roku 2010 na sedle kroužkováno 27 ex. Výskyt v jednotlivých letech je značně nerovnoměrný, v roce 2018 a 2021 nebyl chycen na sedle žádný budníček pruhohlavý, oproti tomu v roce 2019 bylo chyceno 6 ex. Podle odchytů protahují budníčci

pruhohlaví od konce září do konce října (Obr. 9). Všechny odchyty byly akceptovány FK ČSO (VAVŘÍK 2018, VAVŘÍK & ŠÍREK 2020a, 2020b, 2021, 2022).

Budníček zlatohlavý (*Phylloscopus proregulus*). Třetí jedinec byl na sedle odchycen v noci 26. 10. 2017 (Obr. 10); šlo o osmý výskyt v ČR, který byl schválen FK ČSO (FK 36/2017, VAVŘÍK 2018). Předchozí byli kroužkování 1. 11. 2010 a 2. 11. 2013.

Budníček tlustozobý (*Phylloscopus schwarzi*). Po prvním odchytu v říjnu 2014 byli další ptáci kroužkování v noci 5. 10. 2020 a v noci 28. 9. 2022 (Obr. 11). Jde o třetí a čtvrtý výskyt v ČR; první z těchto výskytů byl akceptován FK ČSO (FK 134/2020, VAVŘÍK & ŠÍREK 2021), druhý je v době publikace posuzován.

Rákosník pokřovní (*Acrocephalus dumetorum*). Nový druh odchytů. Tento vzácný zatoulanec byl odchycen v noci 9. 9. 2019 pomocí ruční sítě (podběráku), nikoliv přímo do sítě, v porostu vegetace u světla (Obr. 12). Jde o čtvrtý výskyt v České republice, pátým byl pták odchycený ve stejném roce u Biskupic; výskyt byl akceptován FK ČSO (FK 34/2019, VAVŘÍK & ŠÍREK 2020).

Sedmihlásek malý (*Iduna caligata*). V roce 2013 byl tento druh poprvé v ČR chycen právě na Červeně-

Obr. 10 / Fig. 10: Budníček zlatohlavý (*Phylloscopus proregulus*), chycený 26. 10. 2017; třetí odchyt na sedle. / Pallas's Warbler (*Phylloscopus proregulus*), caught on 26th Oct 2017; 3rd for the CHS. Foto: A. Lučanová.

horském sedle, následoval druhý odchyt v roce 2015. Třetí sedmihlásek malý (a čtvrtý pro ČR) byl odchycen v noci 29. 8. 2021; tento výskyt byl akceptován FK ČSO (FK 73/2021, VAVŘÍK & ŠÍREK 2022).

Drozd brávník (*Turdus viscivorus*). V letech 2010–2016 byly kroužkovány jen 4 ex., v letech 2017–2022 bylo odchyceno dalších 7 ex. Mezi těmito ptáky byli první odchycení brávnici, protahující v noci (27. 10. 2017, 30. 10. 2018, 18. 10. 2020). Další byli chyceni ve dne 7. 10. 2021 a 16. 10. 2019 (3 ex.). Sledování tahu také ukázalo, že je tah brávníků v některých letech mnohem početnější, zvláště koncem října přeletují někdy přes sedlo desítky až stovky ptáků denně (např. 26. 10. 2017, 29.–31. 10. 2018, 20. 10. 2019).

Kos horský (*Turdus torquatus*). V letech 2017–2022 byli kroužkováni jen dva kosi horští, první v noci 10. 10. 2019, druhý v noci 24. 9. 2022. Jediný předchozí noční odchyt byl 1. 10. 2016. Všechny noční odchytů se pravděpodobně, i vzhledem k načasování, týkají tažných ptáků. Celkově bylo zatím na sedle kroužkováno 9 ex.

Slavík tmavý (*Luscinia luscinia*). V letech 2017–2022 bylo díky zaměření a využití reprodukce hlasu odchyceno dalších 40 ex., celkem tak bylo kroužkováno 137 slavíků tmavých.

Slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*). Po slabých odchycích v letech 2010–2015 a dobrém roce 2016 (21 ex.) se díky zaměření na odchyt slavíků podařilo v letech 2017–2022 kroužkovat dalších 48 ex. V průběhu jednotlivých let ovšem roční počty odchycených ptáků klesaly ze 17 ex. v roce 2017 až po prázdný rok 2022. Dosavadní data ukazují, že hlavní tah slavíků obecných probíhá před polovinou srpna a díky posunutí začátku odchytů bude i do budoucna průtah tohoto druhu podchycen jen zcela okrajově.

Lejsek malý (*Ficedula parva*). Po pěti odchycích v letech 2010–2016 bylo v letech 2017–2022 kroužkováno dalších 5 ex.: 16. 8. 2017, 3. 8. 2018, 19. 8. 2019, 24. 8. 2019 a 15. 9. 2020. Mimo to byl jeden pták byl pozorován u světla v noci 16. 9. 2019.

Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*). V předchozích letech byl průtah tohoto druhu resp. jeho absence

Obr. 11 / Fig. 11: Budníček tlustozobý (*Phylloscopus schwarzi*), chycený 28. 9. 2022; třetí odchyt na sedle. / Radde's Warbler (*Phylloscopus schwarzi*), caught on 28th Sep 2022; 3rd for the CHS. Foto: R. Lučan.

Obr. 12 / Fig. 12: Rákosník pokřovní (*Acrocephalus dumetorum*), chycený 9. 9. 2019; nový druh pro sedlo. / Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*), caught on 9th Sep 2019; 1st for the CHS. Foto: J. Chytil.

Obr. 13 / Fig. 13: Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), chycený 31. 7. 2019; jeden z pouhých čtyř dosud kroužkovaných na sedle. / *Collared Flycatcher* (*Ficedula albicollis*), caught on 31st Jul 2019; one of only four birds caught at the CHS. Foto: R. Lučan.

předmětem debat. Konečně se 19. 8. 2017 podařilo odchytit prvního ptáka, další pak následovali 31. 7. 2019 (Obr. 13), 7. 8. 2019 a 23. 9. 2020. Podle těchto ojedinělých odchytů, ale zejména v kontextu poznatků získaných pomocí geolokátorů (BRIEDIS ET AL. 2016) se zdá, že lejsci bělokrčí protahují přes naše území v červenci, případně do poloviny srpna a proto se je při standardních odchycích na Červenohorském sedle nedaří zachytit.

Vrabec polní (*Passer montanus*). V letech 2017–2022 bylo odchyceno dalších 5 ex., celkem tak bylo na sedle kroužkováno už 9 ex. Podle doplněných dat protahují vrabci polní přes sedlo od konce září do začátku listopadu, denní počty mohou dosáhnout 10 ex. (4. 11. 2018), dne 2. 10. 2020 byly pozorovány na tahu dokonce desítky ex.

Vrabec domácí (*Passer domesticus*). Třetí pták na sedle byl chycen 19. 10. 2021, čímž byl dále potvrzen slabý tah tohoto druhu přes Červenohorské sedlo.

Konipas horský (*Motacilla cinerea*). Konipasi horští protahují přes sedlo jen jednotlivě, a proto patří k málo chytaným druhům. V letech 2017–2022 se podařilo kroužkovat další 4 ex., celkem tak bylo odchyceno 9 ex.

Linduška lesní (*Anthus trivialis*). V roce 2019 byl zaznamenán zatím nejsilnější tah lindušek lesních přes Červenohorské sedlo. Jednotliví ptáci se chytali už od začátku akce na konci července, koncem srpna pak tah náhle výrazně zesílil a vrcholil během začátku září. Jen 1. 9. prolétlo přes sedlo asi 1000 ex. Nejvíce ptáků bylo kroužkováno 4. 9. (47 ex.), 1. 9. (44 ex.) a 31. 8. (36 ex.). Poté tah výrazně zeslábl a dále se chytali už jen jednotliví ptáci. Celkem bylo v roce 2019 kroužkováno 304 ex., pro srovnání za celou dobu akce bylo v letech 2010–2022 odchyceno 1376 ex.

Linduška luční (*Anthus pratensis*). Po silném tahu lindušek lesních v roce 2019 následoval podobně výrazný tah lindušek lučních. Od poloviny září do

Obr. 14 / Fig. 14: Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*), chycená 8. 10. 2022; sedmá pro ČHS. / Red-throated Pipit (*Anthus cervinus*), caught on 8th Oct 2022; the seventh ringed at the CHS. Foto: M. Vavřík.

poloviny listopadu bylo kroužkováno celkem 144 ex., což je zhruba dvakrát více než v jakémkoliv jiném roce. Tah vrcholil před polovinou října, kdy bylo odchyceno nejvíce ptáků (11. 10. – 22 ex., 12. 10. – 20 ex.; během těchto dvou dnů protáhlo přes sedlo odhadem 11 tisíc lindušek lučních).

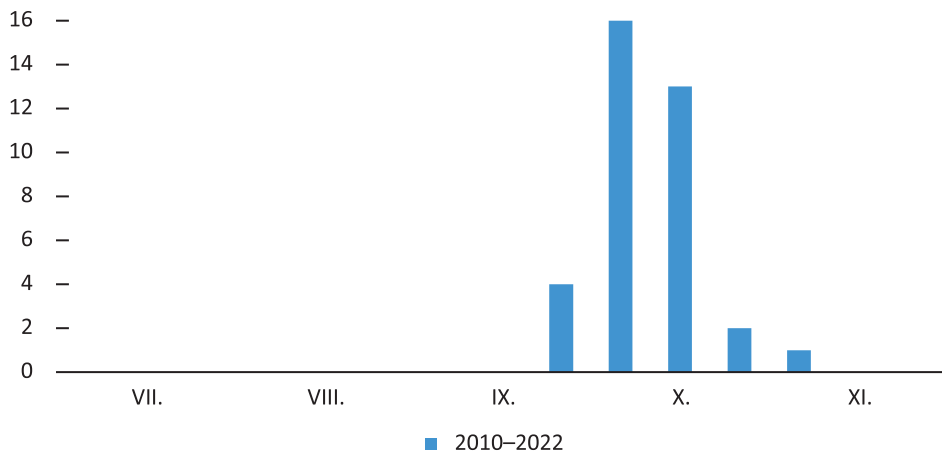
Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*). Po prvních dvou odchycích v předchozích letech akce se podařilo kroužkovat dalších pět ptáků. Čtyři z nich byli odchyceni v rámci silného tahu lindušek v roce 2019, a to 5. 10., 12. 10. (2 ex.) a poté v noci 5. 11. Poslední pak byla kroužkována 8. 10. 2022 (Obr. 14). Mimo to se podařilo několik dalších ptáků zaznamenat na tahu a tak si vytvořit obraz o jeho průběhu (Obr. 15). První ptáci se objevují koncem září, tah vrcholí v první polovině října a jednotliví ptáci se pak objevují do začátku listopadu. Nejsilnější tah byl pozorován 12. 10. 2019, kdy přes sedlo prolétlo nejméně 11 ex.

Linduška horská (*Anthus spinoletta*). Třetí pták byl na sedle kroužkován 21. 10. 2020.

Hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*). Další dva ptáci byli odchyceni 11. 8. 2019 a 15. 8. 2021, celkem tak bylo na sedle kroužkováno šest hýlů rudých.

Čečetka tmavá (*Acanthis cabaret*), **čečetka zimní** (*Acanthis flammea*). Čečetky protahují přes sedlo jen v některých letech a vždy až od konce října, proto se jejich tah zřejmě nedaří vždy zachytit. K výraznému pohybu došlo v roce 2017, kdy bylo kroužkováno 50 čečetek (22 určených jako čečetka tmavá, 28 jako čečetka zimní). V tomto roce proběhla silná invaze čečetek zimních na celém našem území (VAVŘÍK & ŠÍREK 2019). Výrazně slabší, ale nápadný pohyb byl zaznamenán i v roce 2020, kdy bylo kroužkováno 26 čečetek (12 tmavých a 14 zimních).

Strnad severní (*Calcarius lapponicus*). Nový druh odchytů, kroužkovaný na konci noci 1./2. 10. 2020

Obr. 15 / Fig. 15: Počty pozorovaných a odchycených lindušek rudokrkých (*Anthus cervinus*) v jednotlivých dekadách v letech 2010–2022. / The numbers of recorded and ringed Red-throated Pipits by decades in 2010–2022.

(Obr. 16); toto pozorování bylo akceptováno FK ČSO jako sedmý výskyt v České republice (FK 168/2020, VAVŘÍK & ŠÍREK 2021).

Strnad luční (*Emberiza calandra*). Nový a relativně nečekaný druh odchytů. Vůbec poprvé byl pozorován u světla v noci 19. 10. 2019, kdy se ho podařilo i odchytit. O to překvapivější byl průtah hejtnka 4 ex. o několik dní později 23. 10., z nichž se opět jeden chytil do sítě na křepelky. Konečně 28. 10. 2020 byl opět pozorován 1 ex. v noci u světla.

Strnad obecný (*Emberiza citrinella*). V letech 2017–2022 bylo kroužkováno dalších 157 ex., tedy více než trojnásobek oproti předchozímu období (2010–2016, 55 ex.). Zvýšení odchytů tohoto druhu došlo ovšem v důsledku úpravy metodiky, v rámci které byla hlasová reprodukce hlasu tohoto druhu zařazena do standardních mixů na říjen a začátek listopadu, v souladu s předchozími pozorováními pravidelnějšího výskytu tohoto druhu v pozdně nočních a časně ranních hodinách, na kdy je zřejmě načasována většina průtahu. Nové odchyty a pozorování ukázaly, že hlavní tah probíhá přes sedlo na přelomu října a listopadu. Asi nejvýraznější tah byl pozorován na konci noci 1./2. 11. 2020, kdy přes sjezdovku pro-

tahovaly desítky ptáků, nejvíce ptáků bylo odchyceno ráno 3. 11. 2019 (12 ex.), 26. a 29. 10. 2020 (vždy 10 ex.) a 27. 10. 2021 (11 ex.).

Strnad zahradní (*Emberiza hortulana*). V letech 2017–2022 byly chyceny další 4 ex. tohoto velmi vzácného migranta: 10. 9. 2017, 31. 8. 2020, 18. 8. 2021 a 25. 8. 2022. Velmi nízký počet odchycených strnadů zahradních je pozoruhodný v kontextu existence početné populace v Polsku (KELLER ET AL. 2020) a také jeho početného zachycování pomocí monitoringu hlasů v noci táhnoucích ptáků, který provozují polští kolegové na několika místech této země (např. I. Oleksik v lokalitě Tychy ve Slezsku – viz www.trektellen.nl/site/yeartotals/2395/2022). Přitom celkem typické noční tahové hlasy tohoto druhu se na Červenohorském sedle dosud vůbec nepodařilo zaznamenat. Nelze tedy vyloučit, že většina polské populace táhne západním směrem či se přeletu hor vesměs vyhýbá.

ZAJÍMAVÁ POZOROVÁNÍ

Do roku 2022 byl v oblasti Červenohorského sedla odchycem nebo pozorováním potvrzen výskyt 190 druhů ptáků. V následujícím přehledu jsou zmí-

Obr. 16 / Fig. 16: Strnad severní (*Calcarius lapponicus*), chycený 1. 10. 2020. / Lapland Longspur (*Calcarius lapponicus*), caught on 1st Oct 2020. Foto: T. Grim.

něna pozorování nových druhů, druhů zaznamenaných v předchozích letech jen vzácně a pozorování neobvyklá počtem nebo dobou.

Husa velká (*Anser anser*). V souhrnné publikaci (VAVŘÍK ET AL. 2016) byla pozorování z konce října označena jako poměrně pozdní, další záznamy ale ukázaly, že v tuto dobu husy velké protahují nad sedlem pravidelně (např. 31. 10. 2019 – 36 ex., 31. 10. 2022 – 64 ex.), pozorovány byly dokonce ještě 11. 11. 2021, kdy protáhlo hejno 11 ex. a další se ozývaly z mlhy. Je samozřejmě možné, že vyšší počet pozorování může souviset se změnou migračního chování středoevropských populací, zejména s rostoucím množstvím jedinců zimujících v nedalekém okolí hnízdišť

Husa tundrová (*Anser serrirostris*). V souhrnné publikaci (VAVŘÍK ET AL. 2016) byl tento druh uveden jako husa polní (*Anser fabalis*), ve skutečnosti se jedná o tento druh. Průtah byl zaznamenán i v dalších letech, včetně masivního tahu 6. 11. 2020, kdy

nad sedlem prolétlo v osmi smíšených hejnech hus polních a běločelých asi 800 ex.

Labuť velká (*Cygnus olor*). V letech 2017–2022 bylo zaznamenáno několik dalších pozorování ve dne i v noci, nejvyšší počet 11 ex. byl pozorován 6. 10. 2019 večer.

Čírka modrá (*Spatula querquedula*). Od poloviny října protahují přes sedlo v noci početné čírky obecné, otázkou je ovšem identita čírek, pozorovaných na tahu během letních nocí (např. 31. 7. 2017 – 6 ex., 18. 8. 2019 – 5 ex.). Dva srpnové odchty prokázaly, že i v tuto dobu protahují přes sedlo čírky obecné, nejméně jednou se ale podařilo zaznamenat i čírku modrou (září 2013, VAVŘÍK ET AL. 2016). Další čírka modrá byla nově pozorována na tahu v noci 28. 9. 2022.

Lžičák pestrý (*Spatula clypeata*). Poprvé byl pozorován večer 6. 10. 2019, kdy prolétli dva ptáci.

Hvízdák eurasijský (*Mareca penelope*). Poprvé byl osamělý pták pozorován 28. 10. 2020.

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*). Při nočních odchtech se podařilo zaznamenat další

dvě pozorování, vždy kolem půlnoci, a to 10. 8. 2017 a 2. 8. 2020.

Jeřáb popelavý (*Grus grus*). Poprvé byl pozorován 1 ex. na přeletu za soumraku 15. 10. 2017, poté bylo zaznamenáno 11. 9. 2018 po poledni hejno 8 ex. a 16. 10. 2022 3 ex.

Koliha malá (*Numenius phaeopus*). Potřetí byla zjištěna na sedle 6. 10. 2019 večer, kdy přeletoval osamělý pták k jihu.

Koliha velká (*Numenius arquata*). Poprvé byla zaznamenána na sedle 28. 8. 2018, kdy se večer ozývali přeletující ptáci, další 4 ex. pak byly pozorovány večer 7. 10. 2020.

Bukač velký (*Botaurus stellaris*). Poprvé byl zjištěn 26. 10. 2022 večer, kdy byl nejprve zaznamenán kontaktní hlas 1 ex. a tento byl následně pozorován na přeletu s pomocí termovize.

Kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*). Po prvním zjištění v srpnu 2016 byl kvakoš zjištěn na přeletu v noci 27. 9. 2017, 12. 8. 2018 a 15. 8. 2020; 14. 9. 2021 bylo pozorováno dokonce hejňko 5 ex.

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*). Čtvrté pozorování bylo zaznamenáno 18. 10. 2020.

Luněk šedý (*Elanus caeruleus*). Zcela neočekávané bylo pozorování luně šedého na přeletu sedla 6. 11. 2019. Jde o páté zjištění na území ČR, akceptované FK ČSO (FK 88/2019; Vavřík & Šírek 2020).

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*). Bylo zaznamenáno dalších min. osm pozorování včelojedů, včetně 6 ex. dne 19. 8. 2019 a 31. 8. 2017, pozdní pták byl zjištěn ještě 9. 10. 2017.

Orel skalní (*Aquila chrysaetos*). Poprvé byl zjištěn 4. 10. 2019, kdy byl pozorován na přeletu 1 ad. ex.

Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*). V letech 2017–2022 byl tento relativně vzácný dravec pozorován nejméně osmkrát: 28. 8. 2018, 29. 9. 2021 (2 ex.), 4. 10. 2019, 12. 10. 2019, 13. 10. 2017, 19. 10. 2017, 21. 10. 2022 a 6. 11. 2017.

Orel mořský (*Haliaeetus albicilla*). Po prvním pozorování v září 2012 byl zjištěn nejméně 4× (20. 10. 2017, 20. 8. 2020, 24. 10. 2021 a 30. 10. 2022).

Vlha pestrá (*Merops apiaster*). Vůbec poprvé byla zaznamenána 13. 9. 2019, kdy protáhlo dopoledne nad sedlem hejno 18 ex.

Vrána šedá (*Corvus cornix*). 28. 8. 2020 byly pozorovány na přeletu 4 ex. Tento druh není z dřívější doby z oblasti sedla uváděn.

Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*). Podruhé byl na sedle pozorován 9. 10. 2020, kdy protáhl mladý pták.

DISKUSE

Podrobnější zhodnocení takto koncipovaných studií je vždy složitější úkol; odchytů mohou být ovlivněny mnoha různými vlivy – viz např. vliv počasí GYURÁČZ ET AL. 2003. Podrobnější úvahy týkající se odchytů na Červenohorském sedle jsou uvedeny v předchozí studii (VAVŘÍK ET AL. 2016). Výsledný odchyt u některých druhů mohl být v našem případě způsoben i změnami metodiky (to v menší míře) a změnami na lokalitě samé (viz kap. Změny v oblasti odchytových stanovišť). Tento faktor mohl např. ovlivnit vyšší počty ptáků otevřených stanovišť, jako jsou lindušky, skřivan lesní a bělořit šedý. Otázkou ovšem zůstává do jaké míry: výrazně nižší počty chytaných skřivanů polních (průměr 16,3/rok pro období 2017–2022, zatímco pro období 2010–2016 byl průměr 134,1/rok) i křepelek polních (průměr 22,5/rok pro období 2017–2022, zatímco pro období 2010–2016 byl průměr 102,4/rok) zcela jistě odráží úbytek těchto druhů u nás i v Evropě (ŠŤASTNÝ ET AL. 2021, KELLER ET AL. 2020). Vyšší počty chycených lindušek lesních i lučních a skřivanů lesních do určité míry zmíněnými změnami na lokalitě být ovlivněny mohou; u lindušky lesní není nárůst počtu tak výrazný (průměr 128,5/rok pro období 2017–2022, zatímco pro období 2010–2016 byl průměr 86,4/rok), u skřivana lesního může být výsledný poměr (průměr 15,2/rok pro období 2017–2022, zatímco pro období 2010–2016 byl průměr 1,7/rok) ovlivněn nižším počtem chycených jedinců. V případě skřivana lesního nárůst početnosti při odchycích odpovídá nárůstu početnosti druhu v Evropě, především tedy v oblasti Skandinávie (odkud zřejmě pochází většina migrujících skřivanů lesních přes sedlo), zatímco u lindušky lesní je ze severních oblastí Evropy udáván úbytek početnosti (KELLER ET AL. l.c). Výsledek zjištěný při našich odchycích tak může být ovlivněn právě zmíněnou změnou na odchytovém stanovišti.

Obr. 17 / Fig. 17: Smutný konec boudy, která sloužila jako zázemí odchytů do konce roku 2018. / *The sad end of an old cabin, which served for the ringing until 2018.* Foto: M. Vavřík, November 10, 2018.

Již v úvodu byl uveden výrazný rozdíl mezi jednotlivými roky; dobře to lze demonstrovat na početně chytaném lejsku černohlavém. U tohoto druhu je propad mezi jednotlivými roky více než desetinásobný (886 v roce 2017, zatímco pouhých 76 v roce 2022). V tomto případě si lze výrazné rozdíly mezi roky případně vysvětlit i vlivem počasí na odchytovém stanovišti; stačí 2–3 dny krásného bezoblačného počasí a podstatná část protahujících lejsků proletí vysoko nad liniemi sítí bez možnosti jejich odchytu.

ZÁVĚR

Sledování průtahu ptáků pomocí denních i nočních odchytů probíhá na Červenohorském sedle již třináct let. Po počátečních pokusech se od roku 2015 podařilo zavést vysoce standardní podmínky a trvalý provoz po celou dobu trvání podzimní odchytové sezóny, které v kombinaci se zaměřením na vybrané druhy přinesly celou řadu zajímavých poznatků. Získaný datový aparát, jehož hodnota roste s délkou sledování, bude postupně využit k detailním analýzám vybraných aspektů migrační ekologie; výsledky

budou publikovány v samostatných článcích. Tímto článkem bychom se ale chtěli především vrátit k tradici pravidelných komentovaných souhrnů, které doplňují informace průběžně zveřejňované i na webových stránkách Projektu dlouhodobého sledování podzimní migrace živočichů na Červenohorském sedle (www.fkcs.cz/chs/).

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří všem spolupracovníkům, kteří se akce v uplynulém období zúčastnili, ať už v roli kroužkovatelů, pomocníků či nad rámec těchto základních aktivit přispěli fyzicky či materiálně ke zdárnému průběhu výzkumného projektu, jmenovitě (aktivní kroužkovatelé zvláště podtržením): Karolina Adamska, Barbora Augstenová, Julia Barczyk, Maciej Barczyk, Ondřej Belfín, Jaromír Beran, Ondřej Boháč, Pavel Brandl, Mar-tin Brejška, Lukáš Brezniak, Vojtěch Brlík, Dušan Boucný, Fratišek Buben, Kristýna Bubeníková, Barbora Černohorská, Eliška Černohorská, Ond-řej Černý, Anna Čepelová, Kamil Čihák, Albert

Damaška, Nikol Danenbergerová, Robert Doležal, Lubomír Doupal, Ladislav Dráb, Ěma Drábová, Claudio Fiorini, Jaroslav Fořt, Ěma Freiová, Ivan Fröhlich, Šárka Frybová, Weronika Gajda, Alex George, Tomáš Grim, Jiří Hadrava, Tereza Hadravová, Jan Hajzler, Marek Haluzík, Henk van Hattem, Jan Havlíček, Tereza Hladká, Jan Hlaváč, Jiří Hlaváček, Jakub Hlaváček, Miroslav Horák, L. Hrabcová, Jana Hronková, Martin Hrouzek, Kateřina Chalušová, Luca Ilahiane, Kryštof Chmel, Josef Chytil, Michal Jakubec, Václav Jelínek, Peter Kaňuch, Ondřej Kauzál, Jakub Kočí, František Kopecký, Tereza Korbélyi, Pavla Koryntová, Prokop Košátko, Tereza Kauzállová, Miloš Kovář, Hynek Koziol, Zdeněk Kratochvíl, Iva Krejčová, Barbora Křístková, Václav Křivan, Lenka Křížová, Eliška Kučerová, Jakub Legát, David Lučan, Claudia Mora, Jindřich Macek, Vojtěch Macek, Hana Macková, Jiří Malina, David Martinovský, Adriana Martinyová, Peter Mikula, Miroslav Mixa, Karolína Mikšlová, Martin V. Mrňous, Jáchym Müller, J. Nácarová, D. Nácar, Tomáš Najer, Adéla Obračajová, Wioleta Oleš, Tomáš Oplocký, Ondřej Pelánek, Stanislav Počta, Michal Podhrázký, Petr Podzemný, Šárka Pokorná, Filip Petřík, Matouš Plecítý, Jiří Polčák, Tomáš Pospíšil, Vojtěch Procházka, Jiří Rejl, David Rubáč, Lucia Rubáčová, Jan Řezníček, Jindřich Sedláček, Zuzana Sejfová, Tadeáš Serafín, Martin Smola, Martin Smrček, Kateřina Sosnovcová, Michal Souček, Barbora Straková, Jan Studecký, Prokop Stupka, Jan Suja, Lukasz M. Szelag, Petr Šaj, Jiří Šantavý, Kateřina Ševčíková, Kateřina Šimonová, Kateřina Španíková, Oldřich Šreibr, Michal Staněk, Gabriela Štětková, Tereza Švejcárová, Martin Těšický, Miia Tissaari, Aleš Toman, Václav Tomášek, Matěj Tvarůžka, Zdeněk Tyllér, Přemysl Vaněk, Jiří Vaník, Anna Vaníková, Zdeněk Vermouzek, Karel Vlasák, Miroslav Vlasák, Jana Vlasáková, Jakub Vlček, Martina Vlčková, Matouš Vlček, Karel Vlček, Jaroslav Závora, Zdeněk Zerkán, František Zicha.

Poděkování patří i Kroužkovací stanici Národního muzea za zajištění kroužků na akci i za pomoc při hledání spolupracovníků na akci.

LITERATURA

- BRIEDIS M., HAHN S., GUSTAFSSON L., HENSHAW I., TRÄFF J., KRÁL M. & ADAMÍK P. 2016: Breeding latitude leads to different temporal but not spatial organization of the annual cycle in a long-distance migrant. *Journal of Avian Biology*, 47(6): 743–748.
- GRIM T. 2021: Ptáci řeka. *Naše příroda* 14 (3): 40–51.
- GYURÁČZ J., HORVÁTH G., CSÖRGŐ T., BANK L. & PALKÓ S. 2003: Influence of macrosynoptic weather situation on the autumn migration of birds in Hungary. – *Ring* 25(1–2): 17–36.
- KELLER V., HERRANDO, S., VOŘÍŠEK, P., FRANCH, M., KIPSON, M., MILANESI, P., MARTÍ, D., ANTON, M., KLVAŇOVÁ, A., KALYAKIN M.V., BAUER H.-G. & FOPPEN R.P.B. 2020: European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Editions, Barcelona.
- LUČAN R. K., ČEPÁK J. & ZICHA F. 2016: Výsledky kroužkování sluky lesní (*Scolopax rusticola*) v České republice. *Zprávy MOS* 74: 74–83.
- KOUKOLÍKOVÁ A. 2017: Vybrané aspekty podzimního tahu ptáků a netopýrů přes horské sedlo. Diplomová práce PŘF UK Praha.
- LUČAN R.K., LUČANOVÁ A. & VAVŘÍK M. 2019: Červenohorské sedlo: historie a současnost sledování (nejen) ptačí migrace na našich horách. *Ochrana přírody* 74(4): 29–33.
- VAVŘÍK M. & FK ČSO 2018: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2017. *Sylvia* 54: 69–83.
- VAVŘÍK M., ŠÍREK J. & FK ČSO 2020a: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2018. *Sylvia* 56: 73–91.
- VAVŘÍK M., ŠÍREK J. & FK ČSO 2020b: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2019. *Sylvia* 56: 93–114.
- VAVŘÍK M., ŠÍREK J. & FK ČSO 2021: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2020. *Sylvia* 57: 85–106.
- VAVŘÍK M., ŠÍREK J. & FK ČSO 2022: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2021. *Sylvia* 58: 95–115.
- VAVŘÍK M. & ZICHA F. 2011: První dva roky odchytů na Červenohorském sedle. *Zprávy MOS* 69: 72–81.
- VAVŘÍK M. & ZICHA F. 2013: Odchyty ptáků na Červenohorském sedle v letech 2012–2013. *Zprávy MOS* 71: 48–54.
- VAVŘÍK M., ZICHA F., BELFÍN O., KOUKOLÍKOVÁ A. & LUČAN R. K. 2016: Podzimní tah ptáků přes Červenohorské sedlo. *Zprávy MOS* 74: 4–73.